

Anna Collander

Vaivaa toki!

Anteeksi, että vaivaan, alkoi viesti. Loistava avaus. Vaivaa toki! Ole hyvä ja vaivaa! Olen koko ikäni odottanut, että minua vaivattaisiin tällaisella viestillä.

(July 2024, 9)

Kuva: Esko Jämsä

Haluan puhua teille vaivaamisen taidosta. Sanon sen heti ja häikäilemättä: tämä on rakkauskirje psykoanalyttiselle ajattelulle. Mikä muu voisi niin jäädä vaivaamaan? Mikä muu tietotaito olisi yhtä peräänantamattoman ja empaattisen kiinnostunut kaikesta siitä, joka meitä eniten vaivaa? Liejuisimmasta rumuudestamme, raadollisimmasta ilkeydestämme, nöyryyttävimmästä puutteellisuudestamme? Psykoanalyttisin silmin nämä kuuluvat ihmisyyden väkevyyteen ja rikkauteen, näin on juuri hyvä.

Psykoanalyttisella hoidolla on erityinen kyky lannoittaa mahdollista ja vasta tuloillaan olevaa, antaa muotoutumattomalle tilaa kehittyä. Vaalimme potilaiden vapautta tulla monenlaisiksi. Ihmeellinen ja outo saa kasvaa karsimatta, leikkaamatta. Se ei ole tässä oireenpoistojassaan vähäpätöinen asia.

Psykoanalyttinen teoriakenttä on kokonainen viidakko käsitteitä, koulukuntia ja ajatteluperinteitä. Autoreitamme ei kovin usein ole siunattu kyvyllä tehdä ajatuksistaan helposti lähestyttäviä. Meillä on vielä työsarkaa siinä, että oppisimme rakastamaan selkeyttä enemmän kuin vaikeaselkoisuutta. Teoriakentän moninaisuudesta voi kuitenkin olla myös iloa. Teoreettinen rikkautemme antaa mahdollisuuden tehdä

käsitteistä eläviä ja itsessä tuntuja. Psykoanalyttiseen tietotaitoon on sisäänrakennettu kehoitus ajatella itse, luoda käsitteistä ja teorioista jokaisen potilaan kanssa jotain ainutlaatuista ja omaa. Tiedämme, ettei mitään teoreettista ymmärrystä tai menetelmällistä ratkaisua voi kaavamaisesti toistaa potilaasta toiseen. Suomme teorioiden elävän meissä, sekoittuvan elettyyn ja vasta tulolla olevaan.

Ja samalla, paradoksaalisesti, psykoanalyttinen kenttä on välillä vahvasti autoriuskoinen, idealisoiva ja miltei sokeaan tottelevaisuuteen kannustava. On aina houkuttelevaa pelkistää rakkaus idealisaatioksi. Siitä kaikki maailman rakkauslaulutkin kielivät: sinä olet puutuva palaseni, olet täydellinen, teet minusta täydellisen. Yhtä lailla voi idealisoida oman kotiteoriansa. Silloin psykoanalyysi parantaa kaikki haavat — jos se ei ole siinä vielä onnistunut, niin annetaan vaan samaa lääkettä vähän lisää.

Inhimillistävä nöyryys voi kuitenkin pelastaa meidät pakkosyöttämästä psykoanalyysia maailmalle. Silloin muistamme, että se on yksi menetelmä muiden joukossa. Jokainen psykoterapiasuuntaus valaisee jotakin ja jättää jotakin varjoon. Psykoanalyysi on alkanut vallankumouksellisenä ihmiskäsityksenä, mutta tämä

ei suojaa sitä jähmettymästä doktriineiksi tai itseriittoiseksi reliikkikultiksi. Uskonpuhdistaja Jean Calvin piikitteli 1500-luvulla erästä reliikkikulttia väittämällä, että jos kaikki Jeesuksen rististä peräisin oleviksi väitetyt puunkappaleet kerättäisiin yhteen, niistä muodostuisi suuri laivalastillinen.

Miten kävisi, jos kerättäisiin yhteen kaikki vanhat totuudet, joita pyhäinjäännösten tavoin säilötään psykoanalyttisissa yhdistyksissä ympäri maailmaa? Tulisiko niistä laivalastillinen? Useampikin?

Sanon sen rakkaudella: näin ei saisi olla. Meidän on syytä konmarittaa pyhäinjäännöksemme sopivaan säilytyspaikkaan, jotta olisi mahdollisimman paljon tilaa luovalle, tuoreelle psykoanalyttiselle ajattelulle ja yhdistysten seuraaville sukupolville. Heitä ei saisi ristiin-aulita kiinni vanhoihin totuuksiin. (*Äiti, miksi minun täytyy kävellä koko ajan ympyrää? — Ole hiljaa tai naulaan toisenkin jalkasi kiinni!*)

Tällä en tarkoita, että heittäisimme jo ajatellun roskikseen. Tarkoitan sitä, että suhtautuisimme teoriaan elävän kriittisesti. Silloin kaikki säilyttämisen arvoinen ja rakkautta herättävä myös näkyisi kirkkaammin. Psykoanalyttinen teoriakenttä on omanlainen yhdistelmänsä poeettisuutta ja auttamisen tiedettä. Me puhumme siitä, miten hoitaa masentunutta po-

tilasta. Me puhumme Hamletista. Rakastan tätäkin — että yritämme navigoida tieteen, taiteen ja taidon ristiaallokossa. Toivon, että pidämme tämän jännitteen elävänä emmekä suunnistamisesta väsyneinä vetäydy psykoanalyttiseen norsunluutorniimme. Hamletin tavoin tarvitsemme päättäväisyyden luonnollista hehkua, kykyä vaivata potilaita ja maailmaa. Yhtä lailla tarvitsemme kykyä tulla vaivatuksi. Paras lääke reliikkikulttia vastaan on avautuminen maailmalle. Tällöin potilaalta tuleva vaiva psykoanalyttikkoa, auttaa häntä muuttumaan. Tällöin ulkopuolelta tuleva tieto ja taito tuo vaivaannuttavaa ravintoa psykoanalyttisen ajattelun kehitystehtäviin.

Tarvitsemme herkkyyttä odottaa vasta muotoutumassa olevaa, rohkeutta synnyttää muutosta ja uskallusta heittäytyä kohtaamisiin. Koska rakkaus on sitä, että kutsuu toisen kasvamaan ja vastaa toisen kutsuun kasvamalla.

Kirjallisuus

July, Miranda (2024). Nelinkontin (suom. Pekkanen, Hiikka). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.

